

ELEMEN^z

T A M V S I C A E,
P R A C T I C A E
P R O I N C I P I E N
T I B V S.

L I P S I A

Anno.

M. D. LII.

ELEMEN^z

T A M V S I C A E,
P R A C T I C A E
P R O I N C I P I E N
T I B V S.

L I P S I A

Anno.

M. D. LII.

PRÆFATIO.

IOHANNES
REVSCHIUS ROTÆ
CHENSIS BONAE INDOLIS
puero Iulio Fritschio Mi-
senensi, affini suo
suauiissimo,
S. D.

RAtificaturus pa-
renti tuo, uiro bono,
& de me, meaq; fami-
lia optime merito, &
tibi Iuli, de quo non
paruam spem conce-
pi, fore, ut aliquando
in doctum uirum euadas, Elementa Musicæ
practicæ ut sunt ante annos plus minus quin
decim, mihi adhuc puero, ab Henrico Fabro
Lichtenuelsio, piæ memoriam, quo tunc tem-
poris præceptore utebar, propositi, iam de-
novo collegi, eaq; pauculis in locis muraui, &
nouis exemplis, puerilibus quidem illis, sed
tamen ad rem, ut puto, perinentibus, auxi-
Animaduerti enim tum, cum mihi ita nude,
& sine perplexitate hæc præcepta traderentur

A z miram

PRÆFATIO.

miram breuitatis uim esse & efficaciam, adeo ut Horatius eam in tradendis artibus non im merito probarit.

Ea autem tibi dedico, optime Iuli, cum, ut parenti tuo hoc qualicunque officio grati animi significationem aliquam ostendam: tum uero, ut hac ratione, te quoque ad nobis lissimam hanc artem amandam & perdiscentiam, excitem. Si igitur Deo qui orium Literarum tibi large concessit, si parentibus, qui neque laboribus neque sumptibus parcunt, ut optimis disciplinis imbuanaris, si denique mihi, qui labore hoc qualicunque studia tua iuuare cupio, rem gratam facere uoles, haec Elementa ad unguem edisces: atque sic pulscherimam hanc artem, reliquis tuis studijs adiunges. Hoc si feceris, non dubitabo tibi recipere, & confirmare, fore, ut aliquando talis futurus sis, quem te optamus omnes, nempe pietate, eruditione, & morum comitate instructissimus. Quid ut fiat, faxit

Deus optimus maximus, quem oro
ut te, tuosq; parentes honestis
simus et fratres & sorores
dulcissimae diuinissime
seruet incolumes.

Vale,

Misenæ Cal. Maij, Anno

ELEMENTA MUSICÆ
cæ practicæ, pro incipientibus.

Quid est Musica?

Est rectè modulandi scientia.

Quotuplex est?

Duplex. Choralis &
Figuralis.

Quam uocas Musicam Choralem?

Cuius notule perpetuo unum cundemq; ualorem retinent.

Quam Figuralem?

Cuius notule nunc corripiuntur, nunc producuntur, pro signorum & figurarum diversitate.

Quot sunt præcipua Musices capita, quibus tyro opus habet?

ELEMENTA

Clausis.
Vox.
Quinq;. Cantus.
Mutatio,
Figura.

CAP V T PRIMVM.

DE CLAVIRVS.

Quid est Clavis?

Clavis est vocis formanda index, linea adhaerens, aut linearum interallo, cantus uim & natum indicans.

Quot sunt Claves?

Viginti, scilicet, Γ ut, Are, $\text{h}\bar{m}i$, Cfaut, Dsolre, Elami, Ffaut, Gsolreut. alamire, bfa $\text{h}\bar{m}i$, csofaut, dlasolre, elami, faut, gsolreut, alamire, bbfa $\text{h}\bar{m}i$, ccsofaut, ddlasol, cela.

Quotplex est ordo Claviun?

MUSICÆ.

Capitalium.
Triplex. Minutarum, &
Geminatarum.

Quot sunt Claves capitales?

Otto. Γ ut, Are, $\text{h}\bar{m}i$, Cfaut, Dsolre, Elami, Ffaut, Gsolreut. Sic dictæ: quod capitalibus seu minusculis literis scribantur.

Quot sunt Minutæ?

Septem. alamire, bfa $\text{h}\bar{m}i$, csofaut, dlasolre, elami, ffa $\text{h}\bar{m}i$, gsolreut. Dictæ minute, quod minusculis literis pingantur.

Quot geminatæ?

Quinq;, alamire, bbfa $\text{h}\bar{m}i$, ccsofaut, ddlasol, cela. Sic dictæ, quia duplicatis literis notantur.

Solent ne omnes hæ Claves ante canas telenarum exordia signari.

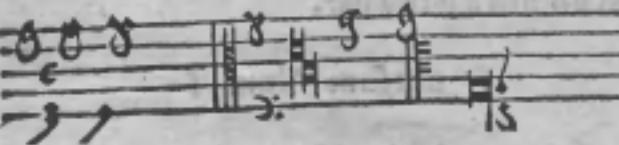
Minime.

ELEMENTA

Quotigitur ex eis signari
solent?

Tres. Ffaut, c solfaut, G g solreut, quarum
figuras in utroq; cantu sequens tabella indicat.

Characteres elati
nium signatarum
in cantu chorali. Characteres clavium
signatarum in cantu
figurali.

CAPVT SECUNDVM.

DE VOCIBVS

Musicalibus.

Quid est vox Musicalis

Est notularum nomenclatura. vel:
Est syllaba, qua clavium tenor exprimitur.

Quot sunt voces Musicales.

Sex
Vt, Re, mi,
fa, sol, la.

MUSICÆ.

Quomodo diuiduntur?
In inferiores & superiores.

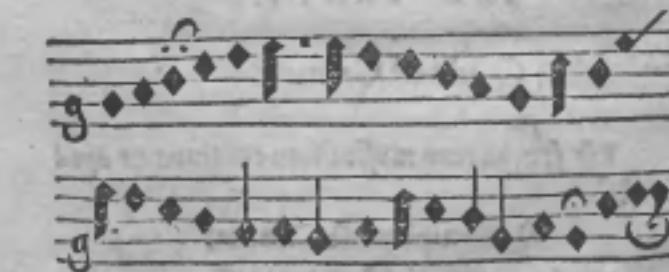
Quæ sunt inferiores?
Ut, Re, mi. His utimur quando cantus ascen-
dit.

Quæ sunt superiores?
Fa, sol, la. His utimur, quando cantus descen-
dit.

Sufficiuntne hæc sex voces ad quem-
cunque cantum modulandum?
Sufficiunt, quia necessitate urgente, subinde
una in aliam mutatur.

Sequuntur vocum exercitia.

Fuga duarum vocum ex unisono post
unum tempus.

ELEMENTA

Aliud exercitium duarum uocum.
Posterior vox priorem sequitur in hyperdiapente post unum tempus.

CAPVT TERTIVM.

DE CANTV.

Quid est Cantus?

Est sex uocum musicalium continua & apta digestio.

Quotuplex est Cantus:
Duplex, Mollis, &
Durus.

MUSICÆ.

Quis est cantus mollis?
Cantus mollis est, qui habet ut in f, & fa in b.

Quomodo cognoscitur?

Ex prescriptione b rotundi.

Exemplum.

Buga duorum ex unisono post unum tempus.

ELEMENTA
ALIVD EXEMPLVM

duarum uocum.

Posterior uox priorem sequitur in hyperdia-
tessaron, post duo tempora & semibreuem.

Quid est Cantus durus?

Cantus durus est, qui habet ut in G, & mi in b.

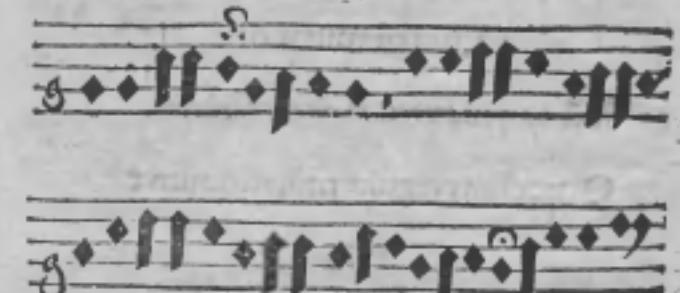
Quomodo cognoscitur?

Per absentiam b rotundi.

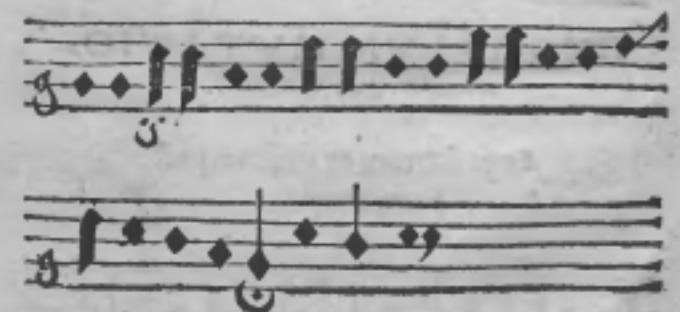
Exemplum.

MUSICÆ.

Duae uoces ex una, post duo tempora
ex unisono.

ALIVD EXEMPLVM
duarum uocum ex una, in hypo-
diapente, post unum tempus.

Cantus

ELEMENTA.

CAPVT QVARTVM.

De uocum permutationibus.

Quid est mutatio?

Consonançias in aliam variatio.

Quot sunt regulæ mutationum?

Tres.

Prima. Omnis mutatio ascendendo fit per uocem Re, descendendo per La.

Secunda. In cantu molli tribus Clavibus mutamus, scilicet, in D, g, C. In d C g sumitur re, cantu ascendentे. In D C A sumitur la, cantu descendente.

EXEMPLVM MVTATIO-
num in cantu molli.

Fuga duorum ex unisono, post
unum tempus.

Aliud

MVSICÆ.

ALIVD EXEMPLVM

duarum uocum ex una fluentium,
post scribucuem.

ELEMENTA

Tertia. In cantu duro itidem in tribus Clavis mutatio contingit, scilicet, in D, A, & E. In D, et sumendum est re, cantu ascendentem; in e & assumendum est La, cantu descendente.

EXEMPLVM MUTATIO-

num in cantu duro.

Duae uoces ex unisono, post unum tempus.

MUSICÆ.

ALIVD EXEMPLVM

duarum uocum ex una, in hyperdiapente, post tempora duo.

ELEMENTA
CAPVT Q VINTVM.

DE FIGVRA.

Quid est Figura?

Est signum, quod uel uoce profertur, uel silentio mensuratur.

Quomodo diuiditur figura?

In notas & pausas.

Quid est Nota?

Est modulaminis character, linea uel linearum interitulo ascriptus, secundum quem ascensus & descensus cantilenæ formatur.

Quotuplices sunt notæ?

Duplices. Simplices &
Colligatae.

Quæ sunt notæ simplices?

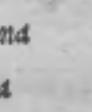
Qæ absq; colligatione alterius nota ponuntur.

MUSICÆ.

Quot sunt species simplicium notularum?

Qd:o.

Maxima

8

Longa

4

Brevis

2

Semibrevis

1

Minima

2

Semiminima

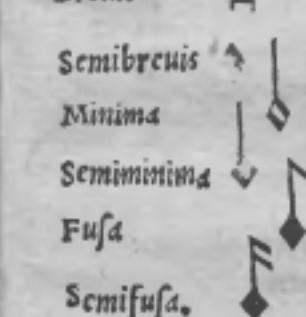
4

Fusa

8

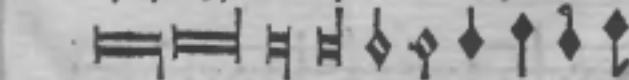
Semifusa.

16

Da regulas aliquot generales, de notulis simplicibus.

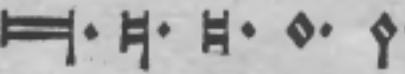
Prima. Idem est in notulis simplicibus, siue eandem sursum, siue deorsum trahatur, hoc modo.

Secunda. Punctus à tergo notula ascriptus.

ELEMENTA

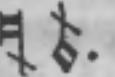
ex ea se quia alteram facit, hoc est, dimidiam partem
ualoris addit, Sic:

Tertia. Figura duabus descripta caudis, nul-
lam habere putatur. In hunc modum.

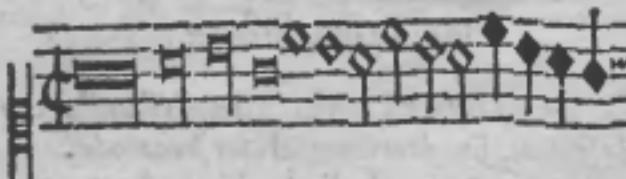

Idem est, quando uirgula per caudam dicitur,
Sic:

Paradigma notularum simplicium
duarum uocum.

PRIOR VOX.

MUSICÆ.

ELEMENTA.
POSTERIOR VOX.

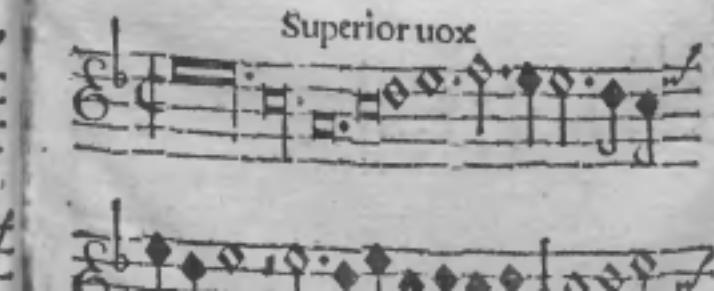

MUSICÆ.

ALIVD EXEMPLVM
duarum uocum.

Superior vox

ELEMENTA

Inferio

MUSICÆ.
INFERIOR VOX.

ELEMENTA

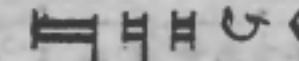

Quæ sunt notulæ colligatae?

Quæ per virgulam colligantur, quam con-
ventionem nulgo Ligaturam vocant.

Quæ sunt notæ Ligabiles?

Quatuor.

Duplici autem figura scribuntur, Recta scilicet
et obliqua. Recta quidem quando duo vel plus
corpuscula quadrata gradatim coherent, buna
in modum.

Obliqua

MUSICÆ

Obliqua, quando unum corpus quadratum lon-
giusculè obliquatum pingitur, hoc modo:

Quotuplices sunt notæ Ligabiles?

Initiales
Triplices Finales
Mediae.

Quæ dicitur Initialis?

Quæ ligaturam incipit.

Quæ finalis?

Quæ ligaturam finit.

Quæ media?

Quælibet inter initialem et finalis clausa.

Quot traduntur regulæ de
Initialibus?

Quatuor.

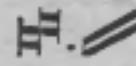
Prima.
Secunda.
Tertia.
Quarta.

C. 2. Prima.

ELEMENTA

Prima carens cauda longa est pendente secunda.
da

Secunda.

Prima carens cauda brevis est scandente secunda.
da

Tertia.

Estq; brevis caudam si leua parte remittat

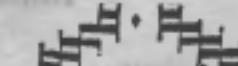

Quarta.

Semibrevis fertur sursum, si duxerit illam.
Est quoq; semibrevis que mox annexatur illi,

Quot traduntur regulæ
de medijs?

Vnica.

Quæs;

Quelibet è medio brevis est

Vna excipienda, ea scz. que initiali caudam ex
finibus

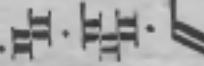
MUSICÆ.

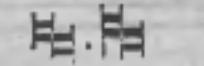
sinistra parte erectam habenti, immediate est ana-
nexa

De finalibus quot traduntur regulæ

Tres.

Quæs;

Prima. Ultima concordans brevis est, que cunctis
ligata

Secunda. Ultima dependens quadrangula sit tri-
bi longa.

Tertia. Est obliqua brevis semper finalis ha-
benda.

Habentne hæ regulæ ex-
ceptionem?

Habent.

Quam?

Excipitur caudam tollens ex parte sinistra, hoc
est ultima, que initiali, caudam ex leua parte sur-
sum ducenti copulata est, semper est Semibrevis.

ELEMENTA

SEQ VITVR EXEMPLVM
trium uocum de Ligaturis.

PRIMA VOX.

The image shows three staves of musical notation from a historical manuscript. The top staff uses square neumes on four-line red staves. The middle staff uses square neumes on five-line red staves. The bottom staff uses diamond-shaped neumes on four-line red staves. All staves begin with a red C-clef. The notation is enclosed in vertical red bar lines.

SECVnda VOX.

MUSICÆ

A page of handwritten musical notation on five-line staves. The notation uses vertical stems with small horizontal dashes or dots indicating pitch and rhythm. The music is divided into measures by vertical bar lines. The first four staves are full-length, while the fifth staff ends with a double bar line.

TERTIA VOX.

ELEMENTA

Quid est Pausæ?

Est artificioſa uocis omiſſio.

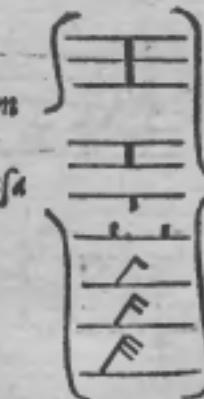
Quot sunt Pausæ?

Septem.

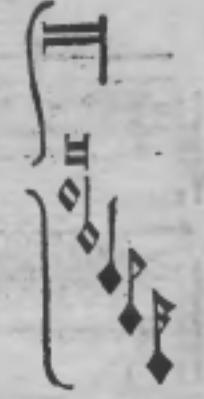
Singulae enim notule, excepta maxima, suas paſſus habent, quibus ualore conueniunt.

MUSICÆ.

Nam
hec
Pausa

equiualet

Porro, posteriores due paſſe propter nimia-
m uelocitatem, rariſſime uſurpantur.

Suntne & aliæ paſſæ?
Sunt, Sede arum in cantu nullus est uſu.

Hoc autem obſeruandum eſt, paſſam genera-
lem dici, quando Hemiciclus cum punto iſerto, in
ſtar iridis ſupra notas ſcribitur. Quid quidem ſig-
num omnibus uocibus ceſſationem iudicit.

Cuius rei hoc exemplum eſto.

Primus diſcantus.

ELEMENTA

MUSICÆ.

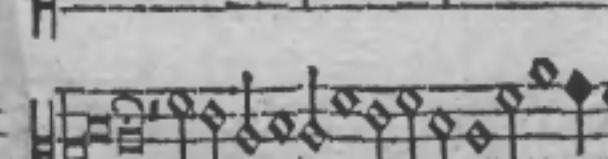
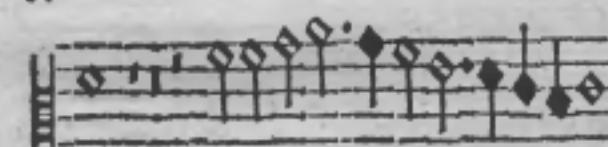
Secundus discantus.

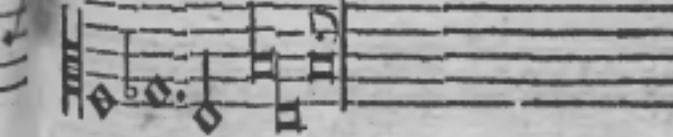
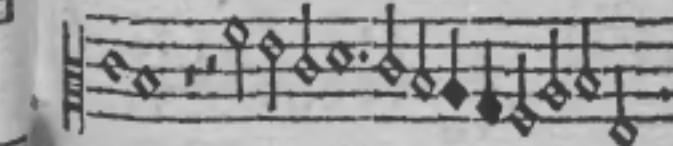
ELEMENTA.

BIBLIOTHECA
WROCŁAWIA
Tertius discantus.

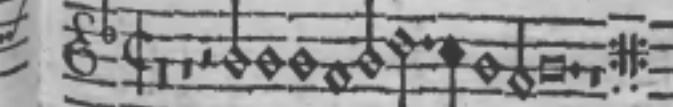

MUSICÆ.

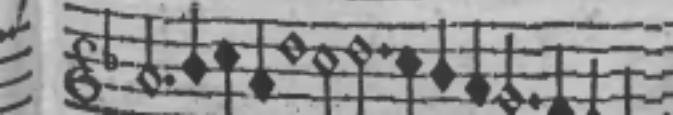
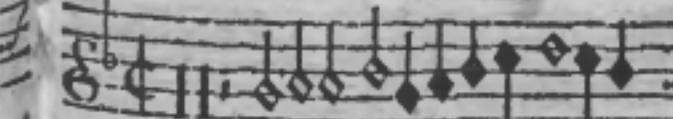

Duo uero hemicycli laterum circumferentij ita
transuerse coiuncti:) (: toties repetendi initij argu-
mentū habent, quot utriq; sinui pūcta inscripta sunt
Quemadmodum sequens paradigmā declarat.

Primus discantus.

Secundus discantus.

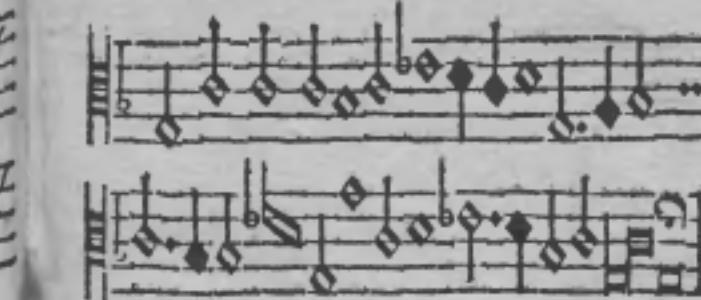
ELEMENTA

Tertius.

MUSICÆ.

Hæc ferè sunt, que huic tua etati conuenire sunt
arbitratus, affinis suauissime. Quæ si diligenter me-
memoria mandaueris non dubium rest, quin libellos a-
liorum, qui banc rem copiosius tractarunt, maiori
cum fructu legete & intelligere possis. Velim au-
tem frequens exercitium adiungas: Vsis enim, ut in
alijs rebus omnibus, ita in hac quoq; arte plurimum
ualet, adeò, ut preceptiones sine eo parum admo-
dum, aut nihil profint.

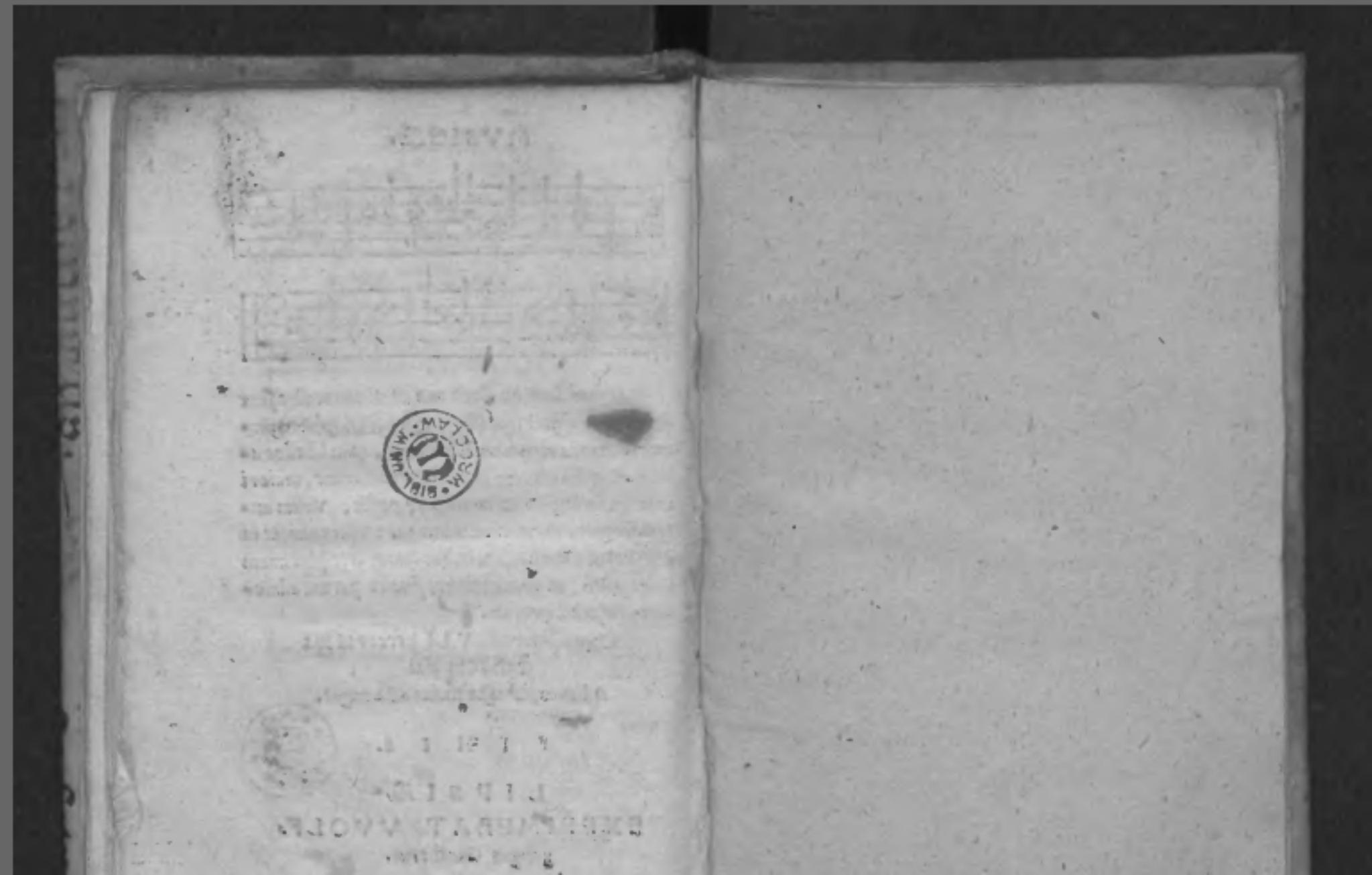
Quod superest I V L I, precor ut tua
studia Christus
Adiunet, & uite totius acta regat.

F I N I S.

LIPSIAE

EXPRIMEBAT VVOLF
gangus Guntherus.

5
fus meos ab
bi laquos michi h
extenārēt īlaq
meis iuxta iuxta mīdūs.

R e u s c h Johannes

Elementa musicae, practicae pro incipientibus.
(Lipsiae, exprimebat Wolfgangus Guntherus), 1553 8°

Wrocław BU 380808